

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยขอแนะนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546
2. การบริหารการศึกษา
3. มาตรฐานคุณภาพการศึกษา
4. ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2548
5. ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ
6. แผนยุทธศาสตร์คุรุสภา พ.ศ. 2548 – 2551
7. จรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2539
8. การพัฒนาวิชาชีพ
9. ข้อมูลเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้ครูผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศและการบริหารการศึกษาในหน่วยงานต่าง ๆ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา หมายความว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรอื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามบัญญัติ (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 : 2)

ในการประกอบวิชาชีพ ได้จัดให้มีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเรียกว่า “คุรุสภา” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่นี้

มาตรา 8 คุรุสภามีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับ ดูแลการปฏิบัติ ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพ
2. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาชีพ
3. ประสาน ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ

มาตรา 9 คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
2. ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
3. ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอประกอบวิชาชีพ
4. พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต
5. สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
6. ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องและผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา
7. รับรองปริญญา ประกาศนียบัตรหรือวุฒิปริญญาตรีของสถาบันต่าง ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ
8. รับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ รวมทั้งความชำนาญการในการประกอบวิชาชีพ

9. ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ
10. ออกข้อบังคับของคุรุสภา

มาตรา 49 ให้มีข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน
3. มาตรฐานการปฏิบัติตน

การกำหนดระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ให้เป็นไปตาม ข้อบังคับของคุรุสภา ทั้งนี้ต้องจัดให้มีการประเมินระดับคุณภาพของผู้ขอรับใบอนุญาต อย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถ และความชำนาญการตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งครูสภาได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาถือปฏิบัติมีดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2544)

มาตรฐานความรู้

1. มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังนี้

- 1.1 หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- 1.2 นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- 1.3 การบริหารด้านวิชาการ
- 1.4 การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่
- 1.5 การบริหารงานบุคคล
- 1.6 การบริหารกิจการนักเรียน
- 1.7 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.8 การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.9 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
- 1.10 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

2. ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรองมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

- 2.1 มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ
- 2.2 มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสาย หรือหัวหน้างาน หรือตำแหน่งบริหารอื่น ๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยแยกมาตรฐานความรู้ สาระความรู้และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาให้ปฏิบัติ ดังภาพที่ 1

มาตรฐานความรู้	สาระความรู้	สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
1. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา	1. หลักและทฤษฎีทางการบริหารและการบริหารการศึกษา 2. ระบบและกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษายุคใหม่ 3. การสร้างวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษา 4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 5. บริบทและแนวโน้มการจัดการศึกษา	1. สามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา 2. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการศึกษา 3. สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา 4. สามารถจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารและกำหนดภารกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เหมาะสม
2. นโยบายและการวางแผนการศึกษา	1. พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการจัดการศึกษา 2. ระบบและทฤษฎีการวางแผน 3. การวิเคราะห์และการกำหนดนโยบายการศึกษา 4. การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5. การพัฒนานโยบายการศึกษา 6. การประเมินนโยบายการศึกษา	1. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา 2. สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา 3. สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลดี คู่มาต่อการศึกษา สังคมและสิ่งแวดล้อม 4. สามารถนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ 5. สามารถติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน
5. การบริหารงานบุคคล	1. หลักการบริหารงานบุคคล	1. สามารถสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงาน 2. สามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ

มาตรฐานความรู้	สาระความรู้	สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
6. การบริหารกิจการนักเรียน	1. คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2. ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	3. สามารถพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. สามารถเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรในสถานศึกษา 5. สามารถให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครู 1. สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน 2. สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 3. สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่าง ๆ 4. สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ
7. การประกันคุณภาพการศึกษา	1. หลักการและกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา 2. องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา 3. มาตรฐานการศึกษา 4. การประกันคุณภาพภายในและภายนอก 5. บทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษา	1. สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม 2. สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ 3. สามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
8. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ	1. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 2. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	1. สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานความรู้	สาระความรู้	สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
9. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน	3. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2. หลักการประชาสัมพันธ์ 2. กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	2. สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ 3. สามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 1. สามารถบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้เรียน ครูและบุคลากรในสถานศึกษา 2. สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน 3. สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ 4. สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนโดยมีเป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 5. สามารถระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา
10. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา	1. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร 2. จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา 3. การพัฒนาจริยธรรมผู้บริหารให้ปฏิบัติตนในกรอบคุณธรรม 4. การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)	1. เป็นผู้นำคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2. ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา 3. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนร่วมงานมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีอาชีพนั้นจะต้องมีมาตรฐานปฏิบัติทั้งมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ มีจรรยาบรรณของวิชาชีพที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้กลวิธีในการสร้างมาตรฐานความรู้สู่การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตลอดจนต้องศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมประสบการณ์อยู่เสมอ

2. การบริหารการศึกษา

นักบริหาร นักการศึกษาให้ความหมายไว้ตามทัศนะ ดังนี้

สมาน อัสวภูมิ (2542 : 11) ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร (Administration) เป็นกระบวนการในการทำให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยการสรรหาและผสมผสานทรัพยากรบุคคล กับทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยเดช บุญรักษา (2541 : 15) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ กระบวนการใช้ศาสตร์และศิลป์ ตลอดจนทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ ไสภิกม (2542 : 13) ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ การแบ่งภาระหน้าที่ของภารกิจงานเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วมอบให้บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำ

พิชญ์ พิลาวัลย์ (2542 : 13) สรุปได้ความว่า การบริหารการศึกษาคือหลักการวิธีการแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน โคนมีความมุ่งหวังให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อสังคม

เกตุ วิเศษชุมพล (2542 : 15) การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามใช้ศาสตร์และศิลป์ ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2542 : 39) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้อิทธิพลต่อชนกลุ่มหนึ่ง คือนักเรียน เพื่อให้มีความเจริญงอกงามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยใช้กลุ่มคน 2 กลุ่ม คือ ครูในฐานะดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ นักเรียน ในฐานะผู้รับการถ่ายทอด

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารทรัพยากรเกี่ยวกับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยมีหน่วยงานหรือบุคลากรที่เป็นตัวแทน คือ ครูดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานคุณภาพการศึกษา คือ ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ทางการศึกษา 3 ด้าน (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2542 : 164) ได้แก่

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของหลักสูตร

2. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง คุณภาพของคน อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยี จำเป็นต้องมีต้องใช้ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง คุณภาพของระบบ วิธีการ เทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารคุณภาพ คือ การปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนด้วยการให้บุคลากรทุกระดับและทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงที่จะจัดการให้ประสบความสำเร็จสูงสุด ปรับปรุงกำหนดมาตรฐาน กำหนดขั้นตอนการทำงานร่วมกับคู่มือการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความร่วมมือที่ดี และประเมินงานที่เข้มแข็งทั้งองค์กร จัดหา และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับและแสวงหาวิธีการจัดการเพื่อความมีประสิทธิภาพสูงสุด (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2542 : 183-188)

การควบคุมคุณภาพ เป็นกระบวนการจัดการที่สถานศึกษาควรจะนำมาใช้ในการบริหารคุณภาพ คือการควบคุมคุณภาพโดยใช้วงจรเดมिंग ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทุกระดับการบริหารและการปฏิบัติงาน PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Action ซึ่งมีความหมายว่า การวางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง ต้องดำเนินการอย่างมีวินัย ให้ครบวงจร หมุนเวียน พัฒนาไปไม่มีหยุดหย่อน เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ดังนั้นการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ มีคุณภาพต้องได้รับความร่วมมือกับทุกคนในองค์กรนั้น ๆ

วงจรควบคุมคุณภาพ PDCA มีภารกิจหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติงานตามแผน (Do-D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check-C)

ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Action-A)

ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษา (กรมสามัญศึกษา . 2540 : 55) มีแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนที่ชัดเจน และมีแนวดำเนินการในการควบคุมคุณภาพกระบวนการทำงานที่เป็นมาตรฐาน ดังนี้

1. มีแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
2. มีเป้าหมายความร่ำรวยขั้นต่ำที่ปฏิบัติได้
3. มีความสะดวกในการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน
4. เกิดการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีการกำหนดตัวบ่งชี้ไว้ เพื่อให้เห็นเป้าหมายความสำเร็จ และความสามารถกำกับติดตาม ตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 56-60) ดังนี้

1. มาตรฐานด้านปัจจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 ผู้เรียนมีความพร้อมและวุฒิภาวะที่จะเรียนเหมาะสมกับวัย
 - 1.2 มีครูเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน
 - 1.3 ครูมีลักษณะตามเกณฑ์
 - 1.4 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 มีงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

2. มาตรฐานด้านกระบวนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 สถานศึกษาบริหารงานและจัดการด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการ การเงิน สังคม นักเรียน อาคารสถานที่และสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
 - 2.2 สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
 - 2.3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและบริการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

3. มาตรฐานด้านผลผลิตการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 3.1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน มีความสามารถและทักษะเชิงกระบวนการในการดำรงชีวิต

- 3.2 ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน และมีความสามารถในการจัดการ
- 3.3 ผู้เรียนมีเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
- 3.4 ผู้เรียนมีสุขภาพ พลานามัยและบุคลิกภาพที่ดี
- 3.5 ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและร่วมพัฒนาสังคม

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินงานให้ไปสู่ความสำเร็จเพื่อทำให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาหน่วยงานนั้น ๆ และสามารถกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

พ.ศ. 2548

ตามที่ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (11) (จ) (ฉ) มาตรา 49 และมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย มติคณะกรรมการคุรุสภา ในการประชุมครั้งที่ 9/2548 วันที่ 20 มิถุนายน 2548 และมติคณะกรรมการคุรุสภาในการประชุมครั้งที่ 10/2548 วันที่ 18 กรกฎาคม 2548 โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการคุรุสภาจึงออกข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

“วิชาชีพ” หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐ และเอกชน และการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษา ให้บริการหรือปฏิบัติเกี่ยวเนื่องกับการจัดการกระบวนการเรียน การนิเทศและการบริหารการศึกษานในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐ และเอกชน

“มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติ ปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน

“มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ได้

“มาตรฐานการปฏิบัติงาน” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงผลของการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง

“มาตรฐานการปฏิบัติตน” หมายความว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้น เป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการคุรุสภารักษาดำเนินการตามข้อบังคับนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง เพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ รวมทั้งให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

หมวดที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- (2) การพัฒนาหลักสูตร
- (3) การจัดการเรียนรู้
- (4) จิตวิทยาสำหรับครู
- (5) การวัดและประเมินผลการศึกษา
- (6) การบริหารจัดการในห้องเรียน
- (7) การวิจัยทางการศึกษา
- (8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- (9) ความเป็นครู

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- (2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

ข้อ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- (1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- (2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- (3) การบริหารด้านวิชาการ
- (4) การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่
- (5) การบริหารงานบุคคล
- (6) การบริหารกิจการนักเรียน
- (7) การประกันคุณภาพการศึกษา
- (8) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (9) การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน
- (10) คุณธรรมและจรรยาบรรณสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- (1) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ
- (2) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด หรือหัวหน้าสาย หรือหัวหน้างาน หรือตำแหน่งบริหารอื่น ๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

ข้อ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- (1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- (2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- (3) การบริหารจัดการการศึกษา
- (4) การบริหารทรัพยากร
- (5) การประกันคุณภาพการศึกษา
- (6) การนิเทศการศึกษา
- (7) การพัฒนาหลักสูตร
- (8) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

(9) การวิจัยทางการศึกษา

(10) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา

นอกจากคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารการศึกษา
ที่คณะกรรมการคณาจารย์รับรอง

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(1) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าแปดปี หรือ

(2) มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(3) มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารนอกสถานศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าระดับ
กอง หรือเทียบเท่ากองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีหรือ

(4) มีประสบการณ์ในตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวงมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ

(5) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอน และมีประสบการณ์ในตำแหน่ง
ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารนอกสถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามที่กำหนด
ในกฎกระทรวงกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

ข้อ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
ต้องมีมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพตามที่คณะกรรมการคณาจารย์กำหนด

ข้อ 9 สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตาม
มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคณาจารย์กำหนด

หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ข้อ 10 ผู้ประกอบวิชาชีพ ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

(2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

(3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

(4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

(5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

(6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

(7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ

(8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

(9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

(10) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

- (11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- (12) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
- (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากรผู้เรียน และชุมชน
- (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงาน ได้เต็มศักยภาพ
- (4) พัฒนาแผนงานขององค์กร ให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- (5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นไปลำดับ
- (6) ปฏิบัติงานขององค์กร โดยเน้นผลถาวร
- (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้อย่างเป็นระบบ
- (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- (9) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
- (10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- (11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
- (12) สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ข้อ 12 ผู้ประกอบวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

หมวด 3 จรรยาบรรณของวิชาชีพ

ข้อ 13 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ส่วนที่ 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 14 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

ส่วนที่ 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ 15 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ ต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

ส่วนที่ 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ 16 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อ 17 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ 18 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ 19 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ

ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริหารด้วยความจริงใจและ เสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

ส่วนที่ 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ส่วนที่ 5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ 22 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

(1) การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
(2) การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากรผู้เรียน และชุมชน

(3) การมุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ

(4) การพัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

(5) การพัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น

เป็นลำดับ

(6) การปฏิบัติงานขององค์กร โดยเน้นผลถาวร

- (7) การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
- (8) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- (9) การร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
- (10) การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- (11) การเป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
- (12) การสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

9. ข้อมูลเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

9.1. สภาพปัจจุบัน/ปัญหาของเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

9.1.1 สถานที่ตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสำนักงานตั้งอยู่ที่อำเภอวาปีปทุม โดยใช้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวาปีปทุม (เดิม) เป็นสถานที่ในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม 40 กิโลเมตร มีโรงเรียนในสังกัด 6 อำเภอ คือ อำเภอวาปีปทุม อำเภอบรบือ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาคู อำเภอนาเชือก และอำเภอยางสีสุราช

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอเมืองมหาสารคาม และอำเภอแกดำ
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอปทุมรัตต์ และจตุรพักตรพิมานจังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดกับอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น และ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดกับอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นที่ราบ ไม่มีภูเขา แต่มีลำน้ำ และแหล่งน้ำไหลผ่าน เช่น ลำน้ำเสียว ซึ่งต้นน้ำเริ่มจากอำเภอบรบือ อำเภอวาปีปทุม ไหลลงสู่มแม่น้ำมูล มีการสร้างอ่างเก็บน้ำ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอวาปีปทุม

9.1.2 การคมนาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีเส้นทางถนนติดต่อภายในพื้นที่และติดต่อกับบริเวณใกล้เคียงทั้งถนนลาดยาง ถนนลูกรัง ถนนที่เป็นสายหลักได้แก่

1. ถนนหมายเลข 2040 จากอำเภอเมืองมหาสารคาม
อำเภอวาปีปทุม เชื่อมถนนหมายเลข 2045 ไปยังอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
2. ถนนหมายเลข 2063 จากอำเภอบรบือ มาอำเภอวาปีปทุม
3. ถนนหมายเลข 2045 จากอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มาอำเภอวาปีปทุม
4. ถนนหมายเลข 2381 จากอำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน เชื่อมถนน
หมายเลข 2045 อำเภอพยัคฆภูมิพิสัยไปอำเภอวาปีปทุม

ถนนสายรองในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีมากพอสมควร ทำให้
การเดินทางภายในอำเภอเขตพื้นที่สะดวก แต่ก็มีปัญหาในช่วงฤดูฝน เพราะภาวะน้ำท่วมเป็น
เหตุให้ถนนขาด ชำรุด

9.1.3 เศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวมของพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นลักษณะ
พึ่งพาการเกษตร การค้า และการบริการเป็นหลัก ผลิตภัณฑ์รวมสาขาเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ
28.68 สภาพการค้าส่งและค้าปลีกมีสัดส่วนร้อยละ 22.34 และสภาพการบริการมีสัดส่วนร้อยละ
15.91 ของการผลิตทั้งหมดรวม อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยอยู่ที่ระดับร้อยละ
5.74 ต่อปี ต่ำกว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาค การขยายตัวของสาขาการเกษตร
เป็นไปในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 3.14 ต่อปี สาขาการค้าส่งและค้าปลีกและการบริการ
ขยายตัวในอัตราประมาณร้อยละ 5.84 และ 9.9 ต่อปี แต่ในปี 2541 ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด
เท่ากับ 12,248.3 ซึ่งต่ำกว่าปี 2540 ถึง 413.4 ล้านบาท

9.1.4 สังคมและวัฒนธรรม

1) สภาพสังคม ประชาชนในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองชาวอีสานดั้งเดิมและมีคนเผ่าพันธุ์อื่นอีกจำนวน 7 เผ่าพันธุ์
มีภาษาไทยอีสานเป็นภาษาพูดยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณี มีนิสัยโอบอ้อมอารี
รักหมู่คณะของตนเอง ร่าเริงสนุกสนาน ดังจะเห็น ได้จากการจัดงานประเพณีต่าง ๆ งาน
บุญจะมีตลอดทั้งปี เพราะมีความเชื่อถือศรัทธาศาสนา เคารพนับถือผู้อาวุโส รักถิ่นกำเนิด
มีการกินอยู่เรียบง่ายตามที่เคยปฏิบัติกันมา ไม่ชอบเปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ บรรพบุรุษเคย
ทำอะไร หรือปฏิบัติสิ่งใดก็จะปฏิบัติตามไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การกินอยู่ หรือ
การจัดระเบียบบ้านเรือน มีการเสียสละทรัพย์สินของทำบุญ เพราะเชื่อตามประเพณีว่า เป็น
การสร้างกรรมดีเอาไว้เพื่อเป็นผลดีต่อตัวเองในเวลาต่อไปหรือชาติหน้า

2) สภาพวัฒนธรรม ประชาชนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มหาสารคาม เขต 2 ได้ประกอบกิจกรรมจากสภาพวัฒนธรรม โดยยึดประเพณีของชาวอีสาน
ดั้งเดิม และมีงานวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญคือ

- 1) งานนมัสการพระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน เป็นงานประเพณีประจำปี ซึ่งจัด ขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี เพื่อเป็นการนมัสการองค์พระธาตุ
- 2) งานประเพณีบุญบั้งไฟ จัดขึ้นในเดือน 6 ของทุกปี ที่อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัยจัดเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่
- 3) งานออนซอนกลองยาว เป็นงานประเพณีของชาวอำเภอวาปีปทุม จัดเป็นประจำในเดือนมีนาคมของทุกปี
- 4) งานจิว เป็นงานประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน จัดเป็นประจำใน เดือนพฤศจิกายนของทุกปี

ประชาชนในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีจำนวน 446,738 คน โดยมี 7 เผ่า คือ 1. ไทยอีสาน 2. ไทยจีน 3. ไทยญวน 4. ไทยญ้อ 5. ไทยส่วย 6. ไทยเขมร 7. ไทยโคราช

9.2. สภาพปัญหา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รับผิดชอบในการจัดการศึกษา 3 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา, ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 37 ดังนี้

1. บริหารและจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
2. พัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา
3. รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ พยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษามาโดยตลอด แต่กลับพบว่าการจัดการศึกษายังมีข้อจำกัดและ จุดด้อยอยู่มาก มีปัญหาหลักในหลายด้าน ได้แก่

1. ด้านความครอบคลุมและความเสมอภาคใน โอกาส ที่ยังมีผู้ไม่ได้เรียนจบ การศึกษาภาคบังคับ
2. ด้านคุณภาพของผู้เรียนที่ยัง ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ว่าจะเป็น ความสามารถในการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การสร้างองค์ความรู้ และความอ่อนด้อยในด้าน คุณธรรมจริยธรรม

3. ด้านการประกันคุณภาพภายในยังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาในสังกัดร้อยละ 53.75 ยังไม่ได้รับการประเมินจากภายนอก สถานศึกษามีศักยภาพแตกต่างกันตามความพร้อมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4. ด้านการบริหารและการจัดการมีขั้นตอนการทำงานซ้ำซ้อนและล่าช้า ขาดเอกภาพด้านนโยบายและการบริหาร

5. ด้านการบริหารงานบุคคลที่ไม่สามารถหลอมรวมวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรที่มาจากหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานแนวใหม่ การขาดความต่อเนื่องในการน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ การขาดแคลนบุคลากร

6. ด้านทรัพยากรยังขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และพอเพียงในการบริหารจัดการ

9.3. ความต้องการ

1. การบริหารงานและการจัดการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประสิทธิภาพในด้านความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ นักเรียนมีคุณภาพ

9.4. ข้อมูลพื้นฐาน

1. จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดังแสดงในภาพที่ 2

ที่	อำเภอ	สพข. (เดิม) ประถม	ขยายโอกาส	สามัญ (เดิม)	เอกชน	ปริยัติธรรม	รวม
1	วาปีปทุม	57	14	8	1	2	82
2	บรบือ	53	13	8	1	2	77
3	พยัคฆภูมิพิสัย	41	14	3	2	2	62
4	นาเชือก	38	8	3	1	1	51
5	นาคูน	26	5	3	-	-	34
6	ยางสีสุราช	16	7	2	-	-	25
	รวม	231	61	27	5	7	331

ภาพที่ 2 แสดงข้อมูลพื้นฐาน จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

9.5. เป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา

เพื่อให้การบริหารและจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สนองตอบวิสัยทัศน์ พันธกิจ จึงกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประสิทธิภาพ
2. สถานศึกษาร้อยละ 75 มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
3. ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ร้อยละ 75 ได้รับการพัฒนาเป็นครูมืออาชีพ
4. นักเรียนร้อยละ 75 มีคุณภาพ

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

เรียงยศ แก้วไพฑูรย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของ คณะกรรมการโรงเรียนที่มีต่อการบริหารโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาค้นพบว่า ระดับความคิดเห็นของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก ได้ดังนี้ การให้คำปรึกษาสนับสนุนและร่วมบริหารงบประมาณของโรงเรียน การรับทราบความก้าวหน้าและดำเนินงานของโรงเรียน การให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน ด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บทแผนพัฒนาโรงเรียน และการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรืออนุกรรมการ ดำเนินการและเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการโรงเรียน โดยรวมทุกด้าน และแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการให้คำปรึกษาสนับสนุนและร่วมบริหารงบประมาณของโรงเรียนมากกว่าผู้ทรงคุณวุฒิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพจน์ อินทนาม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ของศูนย์ฝึกอบรมประจำเขตการศึกษา 9 ประจำปีงบประมาณ 2540 ตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรม
 หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ของ
 ศูนย์ฝึกอบรมประจำเขตการศึกษา 9 ประจำปีงบประมาณ 2540ตามทัศนะของผู้บริหาร และครู
 ในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยมีส่วนร่วมและเป็นรายด้าน โดยทัศนะของ
 ผู้บริหารเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหาร
 สถานศึกษาระดับสูงกว่าทัศนะของครูในโรงเรียน ทั้งโดยมีส่วนร่วมและเป็นรายด้าน

สุเทพ กองมณี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน
 โรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครู-อาจารย์ในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. ครู-อาจารย์ โดยมีส่วนร่วมและจำแนกตามขนาด โรงเรียนมีความคิดเห็นว่า
 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยภาพรวม
 และเป็นงานทั้ง 7 งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีรายชื่อที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและ
 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละงาน

2. ครู-อาจารย์ใน โรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
 ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05 โดยครู-อาจารย์ใน โรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติงานใน
 งานบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานปกครอง งาน โรงเรียนกับชุมชนและงานอาคารสถานที่น้อย
 กว่าความคิดเห็นของครู-อาจารย์โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง น้อยกว่าความคิดเห็นของครู-
 อาจารย์ใน โรงเรียนขนาดกลาง ด้านงานธุรการและน้อยกว่าความคิดเห็นครู-อาจารย์ใน โรงเรียน
 ขนาดเล็กด้านงานบริการ

เสกสรร โสภารัตน์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
 ผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอน และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของ
 ครูผู้สอน และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี
 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีทัศนะในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้าน
 คุณธรรมส่วนด้านความรู้ความสามารถ และด้านทักษะ มีทัศนะอยู่ในระดับมาก

2. ครูผู้สอนและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถม
 จังหวัดอุดรธานี มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนโดยมีส่วนร่วม
 และเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สันดูทรี สุเพ็ญศิลป์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า

1. เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ อย่างสร้างสรรค์รองรับมาคือ มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน มาตรฐานที่มีค่าต่ำสุด 2 อันดับสุดท้ายคือ มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ และมาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู อาจารย์ พบว่าทั้ง 3 สถานภาพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งโดยส่วนรวมและรายมาตรฐาน เช่นเดียวกัน

2. ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู – อาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ทั้งโดยส่วนรวมและรายมาตรฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ผู้ช่วยผู้บริหาร และครู อาจารย์ และผู้ช่วยผู้บริหาร มีความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครู อาจารย์ ยกเว้นมาตรฐานที่ 5 และที่ 7 ที่ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

จากผลการศึกษาค้นคว้าชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้บริหารการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ยังต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปอีก จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนควรมุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อความเป็นผู้บริหารมืออาชีพให้มากยิ่งขึ้น

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ยูจีน (Eugene. 1985 : 156) ได้ทำการศึกษาวิจัยกระบวนการและบรรยากาศของผู้นำในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษากรณีศึกษา ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ส่วนที่สองเป็นภาพถ่ายประกอบอีก 3 ตอน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงบรรยากาศของภาวะผู้นำในโรงเรียน จากนั้นยังมีเนื้อหาของกิจกรรมทางด้านนำไปสู่จุดมุ่งหมายของโรงเรียน เฉพาะความพึงพอใจของบุคลากร และงานหรือภารกิจต่างๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ ผู้วิจัยใช้กรณีศึกษาถึง 5 บท เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวทางในการปรับปรุงบรรยากาศของภาวะผู้นำของโรงเรียนนั้นเขาปฏิบัติกันอย่างไร ส่วนบทที่ 6 ได้

เสนอภาพถ่ายพร้อมคำอธิบายเกี่ยวกับการปรับปรุงบรรยากาศของผู้นำโรงเรียน สำหรับบทที่ 7 สรุปเนื้อหาตลอดจนข้อเสนอของกรณีศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมและโครงสร้างมีความเป็นมา ดังนี้

1. เป็นการเสริมรอยต่อที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโครงสร้างการบริหาร
2. การพัฒนาองค์การ หรือนุเคราะห์ของโรงเรียนจะสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับ

ความพยายามในการปรับปรุงโรงเรียน

3. ให้มีการติดตามประเมินผลกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้นำที่เป็นบุคลากรของโรงเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ประสบการณ์และความรู้ซึ่งกันและกัน

5. ก่อนจะดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการ

ดำเนินงานให้ชัดเจน

ผลการวิจัยกระบวนการภาวะผู้นำโรงเรียน พบว่า

1. มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้บริหารกิจกรรม หรือ โครงการ
2. มีการใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูล
3. มีการเพิ่มพูนการตระหนักและความเอาใจใส่ของคณะครูและผู้บริหาร
4. มีการรวบรวมข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล หรือปัญหา
5. มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

ครัก (Krug. 1990 : 112) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนและความเป็นผู้นำ ซึ่งได้ทำการศึกษาความเป็นผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อการเรียนของนักเรียนอย่างไร และผู้บริหารมีประสิทธิภาพทำอะไรบ้างในการศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษา โดยวัดการมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการการเป็นผู้นำของโรงเรียน และผู้บริหาร พบว่า ความหมายของครูใหญ่ในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การจัดการด้านหลักสูตร การนิเทศการสอน การประเมินผลการเรียน การสอนในโรงเรียนและการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนมีผลกระทบต่อ การเรียนของนักเรียน นอกจากนี้พบว่า ผลจากบทบาทของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อภาพ บุคลิกลักษณะของนักเรียน ครู โรงเรียนและชุมชน

เมย์ตัน (Mayton. 1991 : 9165-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมและหลักการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารในรัฐอะลาบามา (Alabama) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป คุณลักษณะ และคุณสมบัติทางวิชาชีพ ส่วนที่สองเป็นแบบสอบถามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนต่อบุคลากร โรงเรียน ระเบียบข้อบังคับกิจกรรมนักเรียน บทบาททางการศึกษาและการติดต่อสื่อสาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 1 – 2 ปี และ หลักการบริหารงานที่จำเป็น ได้แก่ ประสบการณ์ในตำแหน่งด้านทักษะมนุษย์สัมพันธ์กับ

บุคลากรและชุมชนที่ดีอันมีผลให้การดำเนินงานทางการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็ว และรัดกุม เพื่อพิจารณาคุณลักษณะและคุณสมบัติทางวิชาชีพของผู้บริหาร โรงเรียนตามขนาด ของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความพร้อมและการปฏิบัติเหมาะสมมากกว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สต็อกดิล (Stogdil. 1994 : 125 – 126) ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพ และพฤติกรรมผู้บริหาร โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มตามผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพและพฤติกรรม จากผลการวิจัยมากกว่า 15 เรื่อง พบว่า ผู้บริหาร ควรีบุคลิกภาพและพฤติกรรมเหนือคนอื่น ๆ ในเรื่องต่อไปนี้ คือ มีไหวพริบปัญญาดี มีนิสัยรัก การศึกษาค้นคว้าติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ มีความรู้ทันสมัยและกว้างขวาง ชอบกิจกรรม และงานสังคม มีมารยาทสังคมดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

2. บุคลิกลักษณะของผู้บริหารที่ได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยมากกว่า 10 เรื่อง พบว่า ผู้บริหารจะมีบุคลิกลักษณะดังนี้ คือ มีความสามารถในการเข้าสังคม รู้จิตวิทยาใน การเจรจา มีมารยาทสังคมดี มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ ส่วนรวมให้มีความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหาอุปสรรค โดยไม่เสียกำลังใจ รู้ หลักและวิธีทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อศึกษาหาความรู้เพื่อเสริม คุณค่าของตนให้เป็นผู้มีความสามารถ มีความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน เป็นผู้ที่มีรู้จักของ คนทั่วไป มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและคิดสิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้ที่มีความสามารถใน การพูด และสามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์สูงกับการเป็นผู้บริหาร คือ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์เป็นที่นิยมของปวงชน มีความสามารถในการเข้าสังคม มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด มีอารมณ์ขัน มีความร่วมมือกับผู้อื่น และมีความสามารถในทางกีฬา

4. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้บริหาร แยกออกให้เป็น 5 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ความสามารถ มีความหมายถึง ความสามารถ สถิติปัญญา ความ กระตือรือร้น ความสามารถในการพูด ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ ประเภทที่สอง ความสำเร็จ ได้แก่ การศึกษาความรู้ การงานและการกีฬา ประเภทที่สาม ความรับผิดชอบ ได้แก่ การเป็นที่ ฟังของคนอื่น ความพยายาม และความเชื่อมั่นในตนเอง ความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด ประเภท ที่สี่ สถานะ ได้แก่ สถานะทางสังคม ทางสมรส และการเป็นที่นิยมของคนอื่น ประเภทที่ห้า สถานการณ์ ได้แก่ ทักษะความต้องการและความสนใจตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึง ความสำเร็จ

เดปาสเควล (Depasquale. 1996 : Web Site) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับศรัทธาของคณะครู : มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแปรพฤติกรรม 4 ตัวแปรที่ดูเหมือนจะมีสหสัมพันธ์สูงกับระดับความศรัทธาของคณะครูและบรรยากาศโรงเรียน ตัวแปรเหล่านี้เป็นพฤติกรรมจำเพาะของผู้บริหารโรงเรียนที่ระบุไว้ในการศึกษาครั้งนี้และได้จำแนกออกเป็นโครงสร้างต่าง ๆ คือ การป้องกัน การดูแล การมีส่วนร่วม เกี่ยวข้อง และการขก้องพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 18 โรงเรียนตั้งอยู่ทั่วรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันในหลายด้าน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม รวมทั้งการสังเกตด้วยซึ่งพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 พฤติกรรม

ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์สูงมากระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน กับระดับความศรัทธาของครูและพฤติกรรมของผู้บริหารทั้ง 4 ด้านมีสหสัมพันธ์กันเองสูงข้อค้นพบเหล่านี้มีความคงที่พอสมควร แม้เปรียบเทียบโรงเรียนกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีคะแนนทดสอบมาตรฐานสูงกว่ากับโรงเรียนที่มีคะแนนทดสอบมาตรฐานต่ำกว่า

ลิปสกี (Lipsky. 1996 : Web Site) ได้ทำการศึกษาเพื่อวิจัยพฤติกรรมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการมีบทบาทการบริหารจัดการ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมดังกล่าวกับเกณฑ์ความสำเร็จส่วนบุคคล ได้แก่ ความก้าวหน้าและเงินเดือนเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้จัดการจำนวน 1,996 คน จากบริษัทให้บริการทางวิชาชีพ ซึ่งมีพฤติกรรมการบริหารสูง และมีประสิทธิผลทางภาวะผู้นำจากการประเมินของเพื่อนร่วมงาน จำนวน 10,739 คน

ผลการศึกษาพบว่า สหสัมพันธ์ในลำดับ 0 บ่งชี้ว่า แบบวัด 15 ใน 16 แบบมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนแบบวัด 14 ใน 16 แบบ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความสำเร็จอย่างน้อยที่สุด 1 ปัจจัย

การมุ่งเน้นลูกค้ำกับความรับผิดชอบไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยความสำเร็จ การส่งเสริมนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับการขึ้นเงินเดือนแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้า มีสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดทั้ง 16 แบบ กับประสิทธิผลสูงกว่าที่มีสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดทั้ง 16 แบบกับความสำเร็จ ประสิทธิผลของผู้จัดการเพศชาย ความสัมพันธ์กับทักษะสัมพันธ์สูงกว่าประสิทธิผลของผู้จัดการหญิง มีความแตกต่างกันบางประการระหว่างด้านหน้าที่ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชี ภาษี และการให้คำปรึกษา ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะของเกณฑ์บังคับของงานสำหรับแต่ละตำแหน่ง นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางการจัดการมีความสัมพันธ์กับทั้งประสิทธิผลและความสำเร็จ แต่พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการวัดความสำเร็จมีความสัมพันธ์กันน้อยกว่าพฤติกรรมการเชื่อมโยงกันมากที่สุดระหว่างประสิทธิผลกับความสำเร็จ ได้แก่ การจูงใจทีม การพัฒนาคณะครูอิทธิพล และการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติ พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันมากระหว่างประสิทธิผลกับการวัดความสำเร็จขององค์กรควรมุ่งไปเน้นเมื่อเลือกและพัฒนาผู้นำด้านการจัดการ

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ทั้งโดยส่วนรวมและรายมาตรฐานแตกต่างกัน สอดคล้องสุเทพ กองมณี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู - อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า ครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 นอกจากนี้ สัมฤทธิ์ สุเพ็ญศิลป์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู- อาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ทั้งโดยส่วนรวมและรายมาตรฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

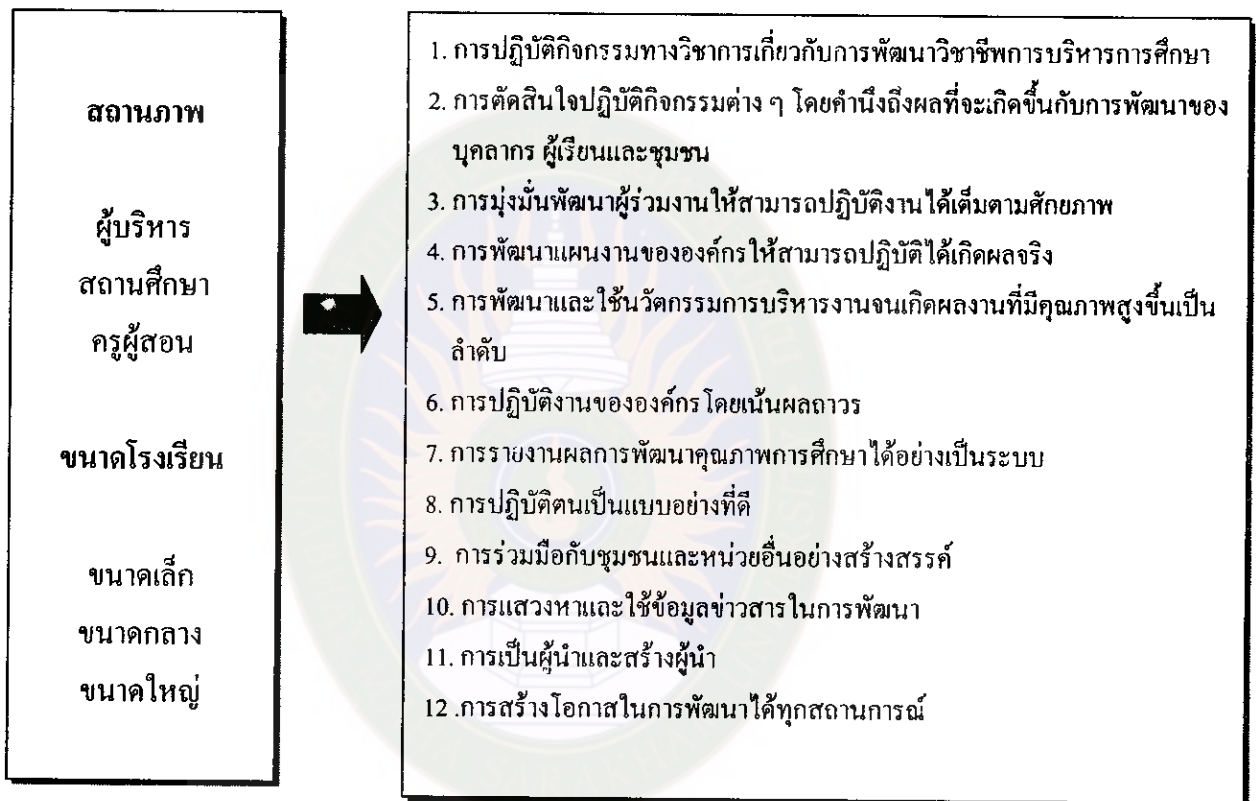
จากผลสรุปดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ยังต้องพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไปอีก จึงเป็นความจำเป็นที่ ผู้บริหารทุกคนควรมุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อความเป็นผู้บริหารมืออาชีพให้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและต้องการศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ อันจะส่งผลถึงการพัฒนานักเรียน พัฒนาคูครูและพัฒนาวิชาชีพแบบยั่งยืนเป็นที่ยอมรับของสังคมสืบไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตามข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานการปฏิบัติงาน ของคุรุสภา โดยใช้เกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา พ.ศ. 2540 มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 12 มาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2540 : 21-60) ตามภาพที่ 3 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดของการวิจัยและตัวแปรอิสระ